

gravibus quibusvis duræ poenitentiae exercitiis, tamquam fortis athleta, fortiter et hilariter corpus suum affligebat. In carne ambulans, non secundum carnem, imo contra carnis concupiscentias militabat: *in carne enim ambulantes non secundum carnem militamus* (2 Cor. 10, 3). Nec contra carnem suam usque ad mortem militare unquam destitit; usque ad ultimum vitæ suæ momentum fortitudinem suam in laboribus et mortificationibus manifestavit et custodivit: *fortitudinem meam ad te custodiam* (Ps. 58, 10). O virum fortissimum, in quo pietatis simul et scientiæ, pariterque fortitudinis spiritus requievit! O utinam eodem fortitudinis spiritu omnes accenderentur! Quia heu! multi non pro Dei gloria, potius adversus Deum fortes habentur; multi adversus Deum tendunt manum suam et contra Omnipotentem roborantur: *tendit adversus Deum manum suam et contra Omnipotentem roboratus est* (Job. 15, 25). Jam vae his qui fortes sunt, ut faciant malum, et ut Deo injuriam inferant: *vae qui potentes estis ad bibendum vinum, viri fortes ad miscendam ebrietatem*, inquit Isaias propheta (5, 22); dicamus etiam: vae iis qui fortes sunt ad blasphemandum, ad luxuriandum et ad peccata quævis perpetranda: hæc enim fortitudo infirmitas est, malitia est, et magna damnatio est. Quapropter eam a vobis procul abijcite, et S. Bernardini fortitudinem imitantes, estote fortes in servanda castitate, in propugnando pro Christi honore, et in portandis austeræ vitæ oneribus. Hæc fortitudine de Deo triumphabitis, qui magnam in hoc mundo gratiarum copiam et æternam in cælo beatitudinem vobis elargietur. *Amen.*

DE ASCENSIONE CHRISTI

CONCIO UNICA.

Ascendo ad Patrem meum (Joan. 20, 17).

Christi Ascensio est quasi sigillum, consummatio et clausula omnium mysteriorum Salvatoris; *felix clausula totius itinerarii Filii Dei* (S. Bern. ser. 2 de Ascens.). Hæc est festorum decus, et ut ait S. Bernardinus, Ascensio Christi *est festum festorum et solemnitas omnium solemnitatum, quia ipsa sola summum obtinet principatum* (Ibid.). Unde S. Epiphanius Ascensionem inter dominica festa fastigium tenere asserit: *Celebramus Christi Domini secundum carnem ascensum, quod sane festum inter dominica fastigium obtinet: ut enim caput totam corporis constitutionem exornat, ita hodierna solemnitas divine economiæ pulchritudinem, quasi colophonem illi imponens, mirifice illustrat* (orat. de Ascens.). Magnum quidem fuit, Deum hominem fieri et in præsepio nasci; magnum fuit illum circumcidi et a Magis adorari; magnum fuit, illum crucifigi et a mortuis resurgere; hæc omnia mysteria magna et mirabilia sunt; nil tamen Christo gloriosius, quod hodie propria virtute ad cælos ascendat, quod triumphali pompa in cælo recipiatur et ad thronum Deo dignum exaltetur. Hoc est sigillum mysteriorum Christi, hæc est solemnitas solemnitatum et festum festorum, de quo sermo habendus. *Ave.*

Dicebat in corde suo Lucifer, quod in cælum ascenderet, in cælum intraret, in cælo sederet. Superbus ille Angelus in cælum propria virtute ascendere ambiebat: *in cælum ascendam* (Isa. 14): in cælum etiam intrare, ibique solium suum exaltare staturat: *super astra cæli exaltabo solium meum*; in cælo tandem sedere et regnare præsumebat: *sedebo in monte te-*

stamenti. Jamvero omnia præpostere Lucifero acciderunt; qui enim in cælum ascendere ambiebat, de cælo cecidit; qui in cælum intrare decreverat, in infernum præcipitatus est; et qui in cælo sedere præsumebat, in inferno æternum torquebitur. Ecce sortem superbi Luciferi; Christus autem humilis hoc obtinuit, quod ambiverat Lucifer; in cælum enim ascendit, in cælum intravit et in cælo sedit. Apostoli illum ascendentem admirati sunt; Angeli ei in cælum intranti occurrerunt; et omnes Sancti illum in cælesti throno sedentem et regnantem contemplantur. Ut autem de altissimo Ascensionis Christi mysterio late disse-ramus, videamus 1. quomodo in cælum Christus ascendat; 2. quomodo in cælum intret; 3. quomodo in cælo sedeat. Perpendamus *quomodo in cælum ascendat*, et timeamus; *quomodo in cælo intret*, et admiremur; *quomodo in cælo sedeat*, et desideremus. Tribus his quæstionibus Ascensionis Christi mysterium explicabimus.

I PARS.

Quomodo Christus in cælum ascendit.

Cum Christus post resurrectionem vitam immortalem inchoaverit, non decuit eum in terris manere: propterea in cælum ascendit non secundum naturam divinam, quæ nunquam cælum deseruit, verum secundum naturam humanam, quæ virtute divinitatis ad cælum elevata est; *naturæ divinæ propria usus virtute, carnem cælo intulit* (S. Cyp. *de Ascens.*). Ascendit autem in cælum Christus, 1. impressis in terra vestigiis: 2. videntibus apostolis; 3. nube involutus.

1. Tempore Ascensionis imminente, *recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Jesus* (Marc. 16), et exprobrata eorum incredulitate, illos pro ascensu suo ad Patrem benigne consolatus est ostendens, quam congruum esset, ut, peractis mysteriis pro quibus venerat, ad cælum ascenderet. Qua oratione finita, ad montem Oliveti simul cum Apostolis se con-

tulit, ibique in eorum et aliorum multorum discipulorum conspectu, cælum ascendit, calcata prius terra, cui pedum suorum vestigia impressa reliquit. De his impressis a Christo ascendente vestigiis mentionem faciunt auctores plurimi, qui sacratum hunc locum nunquam marmore, aut alio pavimento tegi potuisse referunt; quia quæ manus humana ad ornatum apponere conabatur, solum respuebat, vel potius divina manus excutiebat. Qua de re sic scribit D. Hieronymus: *mons Oliveti ad Orientem Jerosolymæ est, interfluente torrente Cedron: ubi ultima vestigia Domini humo impressa hodieque monstrantur. Cumque terra eadem quotidie a credentibus hauriatur, nihilominus tamen eadem sancta vestigia pristinum statum continuo recipiunt* (de loc. Heb.). Paulus Orosius et Gregorius Turonensis scribunt, « sulcos quos rotæ eorum Ægyptiorum Hebræos persequentium in mari rubro fecerant, in mari permanere, et quantum acies oculorum videri potest, in profundo cerni; quos si modicum commotio maris obtexerit, illo quiescente, rursus divinitus renovari, ut fuerant ». Hoc prodigium in aqua factum mirentur qui voluerint; nos serio perpendamus miraculum, quod Christo in cælum ascendente in terra factum est, et quod adhuc perseverat: non enim sine mysterio Salvator terram calcare, eique vestigia impressa relinquere voluit. Et si ejus mentem penetrare liceat, dicam, quod hinc haud dubie nos docere voluit, quod ut ad cælum ascendamus, terram et omnia mundi bona calcare et contemnere debeamus; nam, ut ait S. Augustinus, ut hæc bona ad cælum nos elevent, calcanda et sub pedibus ponenda sunt: *elebunt nos, si fuerint infra nos* (Ser. 176 de temp.). Hæc bona avaros et ambitiosos ad cælum non extollunt, qui non ea sub pedibus, at in corde habent; non ea religiose contemnunt, imo inordinate desiderant: ergo ut ad cælum nos evehant, parvipendamus et calcemus ea instar Christi, qui in cælum ascendit, impressis pedum vestigiis, *ac etiam videntibus apostolis.*

2. In cælum ascendit Christus non gradieus, aut pedem post pedem movens, sed statu corporis recto, paulatim in cæ-

lum tendens, et hoc coram apostolis et aliis qui cum ipsis in monte Oliveti aderant: *videntibus illis, elevatus est* (Act. 1). Translatus est Enoch, raptus Elias in paradysum terrestrem absque multis testibus (Gen. 5); Christus ascendit multis testibus presentibus et videntibus: *non subito raptus est*, inquit S. Bernardinus, *non furtim sublatus, sed videntibus illis elevatus est (de grad. humil. 1)*. Cum D. Paulus ad tertium caelum raptus est, nullum, vix enim vel seipsum, ut ita dicam, testem habuit; cum enim de illo raptu loquitur, ait: *nescio, Deus scit* (2 Cor. 12); Christus Ascensionis suae spectatores et testes multos habere voluit, *videntibus illis, elevatus est*. Christi Ascensio non in instanti, aut momento, verum aliquo temporis intervallo contigit; eum etenim discipuli per aëris regionem euntem viderunt, et fixis oculis intuiti sunt, sicque Christus videri voluit propter triplicem rationem, inquit S. Bernardinus (ser. de Ascens. art. 2, c. 1): *prima*, ut Ascensionis ejus tamquam ab eis patenter visæ firmiores essent teste: *secunda*, ut coelestis patriæ et gloriæ fides et spes et desiderium firmius eis imprimeretur, et ut desiderium veniendi ad eum excitaretur in ipsis: *tertia*, ut mystice innuatur, quod qui non videt Christum ascendentem, seu qui mentis oculo non contemplatur ejus ascensionem, minime habetur aptus et dispositus ad redundantiam spiritus ejus recipiendam. Sicut enim Eliseo petenti duplicem Eliæ spiritum, dixit Elias: *Si videris me, quando tollar a te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit* (IV Reg. 2), ita ut Christi spiritum et gratiam recipiamus, Christum in caelum euntem intueri, ejusque ascensionem contemplari debemus. Illud mysterium non leviter transeundum, at serio meditandum, Christusque saltem mentis et cordis oculis a nobis est inspicendus: *si recte*, inquit S. Augustinus, *si fideliter, si pie Ascensionem Domini celebramus, ascendamus cum illo et sursum corda habeamus*: mente videamus Christum, qui in caelum ascendit videntibus discipulis, *ac etiam nube involutus*.

3. D. Augustinus libro octavo de civitate Dei refert, senatores Romanos optantes urbis suæ fundatorem Romulum ut

Deum coli, subornasse Proculum quemdam, ut populo asseveraret, se illum vidisse ad caelos evolantem et deorum numero jam ascriptum; jamvero ut advertit Tertullianus, Romulus non nisi *scalis mendacii* ad caelum ascendit. Christus e contra multos, eosque sanctissimos suæ Ascensionis adhibuit testes, qui eum ascendentem viderunt et coram quibus nube a caelo missa involutus est: *nubes suscepit eum ab oculis eorum*. Hæc nubes, ut ait Doctor Angelicus, non præbuit adminiculum Christo per modum vehiculi; apparuit in signum divinitatis, fuitque quasi thronus ejus regius, non ad sustentaculum, sed ad ornatum: *thronus meus in columna nobis* (Eccli. 24). Prædixerat regius propheta, Christum nube circumdatum, ad caelum ascensurum: *qui ponis nubem ascensum tuum* (Ps. 103). Christus ascendit, non pennis, aut alis arte fabricatis, ut Dædalus, aut Neptunus; non cereis, ut Icarus; non arte magica, ut Simon Magus; non scalis mendacii, ut Romulus; non solum mentis extasi, ut D. Paulus, Ezechiel et multi alii prophetae, sed in nube; *qui ponis nubem ascensum tuum*. Non quod hæc nubes ei necessaria esset, ut eum veheret, vel sustentaret; ut enim ait Sanctus Bernardus, hæc nubes *nec fessum juvit aut pigrum impulit, aut cadentem sustinuit (de grad. humil. 1)*: tamen nube circumdari voluit ad ornatum et pompam gloriosissimæ suæ Ascensionis: *nubes suscepit eum ab oculis eorum*. Ecce quomodo Christus ad caelum ascendit; ecce modum Ascensionis ejus, quem si recte perpendamus, magna nobis inest timendi ratio: quia hoc ascendendi modo indicatur nobis modus, quo in die judicii Christus homines judicaturus adveniet: apostolis enim dixerunt angeli, Christum eodem modo venturum in judicio, quo ad caelos ascendit: *hic Jesus, qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in caelum* (Act. 1). Sicut enim hodie in caelum ascendens, terram calcat, ita et in die judicii terram fremens conculcabit et adstantium cordibus terrorem incutiet: *in fremitu conculcabis terram, in furore obstupefacies gentes* (Habac. 3, 12). Sicut hodie caelum ascendit, videntibus apostolis, ita et in die judicii

eum videbant descendentem: *egredietur de loco suo et descendet* (Mich. 1). Sicut hodie in cœlum ascendit nube involutus, ita et in die iudicii videbunt eum *venientem in nubibus cœli*. In hac ergo solemnitate gaudendum simul et timendum; gaudendum quidem, quia Christus ad Patrem vadit, ut glorificetur et pro nobis intercedat; timendum, quia hic Jesus, qui hodie ascendit in cœlum, in die iudicii descendet cum potestate magna et maiestate, ut iudicet mundum: *veniet in eadem gloria et maiestate, cum eadem anima et corpore*, inquit Beda (*in Act.*). *Veniet iudex cum eisdem vulnere et plagarum in latere, manibus, pedibusque impressis vestigiis*, inquit Cyprianus (serm. *de Ascens.*). *Veniet iustis in amore, impiis in tremore*, inquit S. Augustinus (s. 180 *de temp.*). Igitur recogitantes quomodo Christus in cœlum ascendebat, timere debemus. *Videamus nunc quomodo in cœlum intret et admiremur.*

II PARS.

Quomodo Christus in cœlum intret.

Christus nube lucida circumdatus in cœlum ascendens, universam aëris regionem pertransiit, per ignis sphaeram iter confecit, Lunæ, Mercurii, Martis, Solis et aliorum orbium cœlestium sphaeras penetravit, donec ad cœli empyrei portas evehitus in illud 1. *intraivit* ablatis januis; 2. *intraivit* pluribus sanctis comitatus; 3. *intraivit* jubilante tota cœlesti curia.

1. Christo ad cœli empyrei atrium adventante, factus est quidam dialogus inter angelos Christum comitantes et angelos in cœlo existentes: angeli enim qui Christum comitabantur, ad illos, qui eo in cœlo empyreo summo honore excepturi expectabant, clamaverunt dicentes: *attollite portas, principes, vestras et elevamini portæ æternales, et introibit Rex gloriæ* (Ps. 23). Angeli vero intra cœlum existentes, non quod ignorarent quis esset Christus, ast gloriam et maiestatem qua in-

cedebat, demirati dixerunt: *quis est iste rex gloriæ?* Quibus alii responderunt: *Iste est Dominus fortis et potens: Dominus potens in prælio;* ideo protinus *attollite portas, principes, vestras et elevamini portæ æternales: et introibit Rex gloriæ:* seu ut vertit Tertullianus: *auferte portas, principes, vestras et subleventur portæ æternales, et intrabit Rex gloriæ.* Cur clamant angeli, non quod aperiantur, verum quod attollantur et auferantur cœli januæ? Nonne ad Christi ingressum sufficiebat, cœlestis Jerusalem portas reserari et aperiri? Cum Christus baptizatus est, non contractæ, nec ablatae, sed apertæ sunt cœli portæ: *aperti sunt ei cœli.* Cur ergo jam cœli portas non solum aperiri, verum et auferri petunt angeli: *auferte portas principes, vestras?* Respondet Chrysostomus, quod videntes angeli, cœlos non amplius fore claudendos, quia iusti in lyngo non amplius erant detinendi, autumarunt minime jam necessarias cœli portas et ideo non clamant: *aperite portas,* quæ jam in Christi baptismo fuerant apertæ; clamant: *attollite et auferte portas, principes, vestras,* quia hæ portæ imposterum non erunt necessariæ. Attamen ad propositum nostrum convenientius respondere videtur Genebrardus dicens, ablatae esse cœli portas, *ut glorificet introeat Rex gloriosissimus* (in Ps. 23). Sicut enim rege in aliquam ditionis suæ civitatem intrante, nonnunquam ad majorem pompam, non solum aperiantur, etiam tolluntur civitatis januæ, ita et Christus ad majorem pompam et magnificentiam in cœlestem civitatem intravit ablatis januis; *ac etiam in eam intraivit pluribus sanctis comitatus.*

2. Post protoparentis peccatum, generali quodam interdicto omnibus hominibus in cœlum ingredi prohibitum est. Sicut enim post illud peccatum Deus *collocavit ante paradisum voluptionis Cherubim, et flammam gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite* (Gen. 3), ita et post idem peccatum generali interdicto omnibus hominibus, vel sanctissimis, prohibitum fuit in cœlum intrare ante Christum. Illud autem interdictum hodie sustulit Christus Sanctorum multorum animas, quas ex lyngo eduxerat, cœlo inferens, iisque comitantibus

in cœlum ingrediens. Unde clamant angeli: *attollite portas, principes, vestras et elevamini portæ æternales et introibit Rex gloriæ*; quasi dicant, ablatum est interdictum; protinus ergo attollite portas, ut comitantibus patriarchis, aliisque sanctis viris, Rex gloriæ ingrediatur. Et ideo D. Paulus Christum in cœlum intrantem, *pontificem* vocat: *habentes ergo Pontificem magnum, qui penetravit cœlos Jesum Filium Dei* (Heb. 4, 14). Intravit enim ut pontifex magnus, quia sublati interdicto ingressus est cœlum, comitantibus illum plurimis sanctis viris, quos a captivitate, seu e lyngo eduxerat: *Dominum euntem ad cœlos comitatur gloriosa captivitas* (S. Amb. s. 2 *Pentec.*). Magnus ille Jacob de seipso ait: *in baculo meo transivi Jordanem istum et nunc cum duabus turmis regredior* (Gen. 32, 10). Quod de seipso narravit Jacob, de Christo in cœlum intrante apposite dicitur: ipse solus enim descendit de cœlo, ipse solus Jordanem passionis baculo crucis innixus trajecit; *torcular*, inquit, *calcavi solus* (Isa. 63). Ipse autem non solus ad cœlum regressus est; nam, ut ait Hugo cardinalis, ipse turmis duabus, una angelorum et altera hominum comitatus cœlum ingressus est: *Christus*, inquit, *transivit Jordanem mortis et cum duabus turmis in cœlum regreditur, comitatus scilicet turma angelorum et turma hominum* (in c. 4 ep. *ad Eph.*). Quale gaudium fuit his sanctis patribus et a lyngo erui et simul cum Christo in paradisi ingredi? Quomodo vero Christus in cœlum empyreum intraverit pluribus sanctis comitatus, *in illud etiam intravit, jubilante tota cœlesti curia*.

3. Quod verissimum esse censebit quicumque iudicio pollet; si enim uno peccatore per penitentiam portas cœlum ingrediente, tota cœlestis curia exultat; *gaudium erit in cœlo super uno peccatore penitentiam agente* (Luc. 5, 7); quanta cœlestium civium fuere juba, cum Creatorem et Dominum suum paradisi portas introeuntem viderunt? Si etiam, cum Christus in hunc mundum sublunarem venit, cruentum cum hostibus certamen inturus, præ nimio gaudio cœlestes spiritus in antrum Bethlehemiticum se contulerunt, ingenti júbilo canentes; *gloria*

in altissimis Deo et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. 2, 14); quanta, quæso, eorum censenda lætitia, quanta jubilatio, cum jam exacto conflictu, ipsum victorem et triumphantem in cœli ingredi conspicunt? Certe, inquit S. Bernardinus, tanta tunc cœlestis curiæ fuit exultatio, tantaque jubilatio, ut vix explicari valeat. De ea tamen sic loquitur: « Quis enarrare sufficiat, quanta lætitiæ exultatione repleta fuit illa civitas beatorum in adventu Regis eorum et illorum sanctorum patrum? Cantant et jublant omnes angeli et in introitu paradisi dignis vocibus laudant, dicentes: *gloria laus et honor tibi sit, Rex Christe Redemptor*. Nunc tibi pandimus, ecce melos: *benedictus es, Domine, qui ambulas super pennas ventorum; benedictus es, qui sedes super Cherubim et intueris abyssos*. Benedicant te cœli, terra, mare et omnia quæ in eis sunt; quia judicasti nationes, implevisti ruinas, conquassasti capita mortis, demonum et inferni ». Has et alias laudes ad Christi in cœlum intrantis gloriam ab angelis decantatas congerit S. Bernardinus (ser. *1 de Ascen.*). Alii nonnulli auctores ut cœlestis curiæ in Christi introitu jubilationem explicant, illum omnes angelorum choros successive lustrasse et quemlibet chorum specialem hymnum ad ejus laudem decantasse tradunt. Cujus opinionis extitisse videtur S. Damascenus, dicens: *interim in toto illo decursu, ab empyrei introitu usque ad summos angelorum ordines, o Christe, sine ulla intermissione laudes tuas celebrant* (*de Ascen.*). Omnia tamen curiæ cœlestis juba clarius concipi nequeunt, quam per conjecturas et illationes. Duas jam nunc adduximus, quæ si non sufficiant, tertia assumi potest ex magna lætitiâ et jubilatione, qua in domo paterna acceptus est filius prodigus. De eo dicitur, quod dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose; ubi vero ad patris domum rediit, atque iste ei obviam venit, cecidit super collum ejus, osculatus est eum, stolam primam et annulum dedit ei, convivium parari, symphoniam audiri, ac alia magna lætitiæ et jubilationis signa edi voluit. O magnum hujus patris amorem in filium! Jam hæc si tanta sunt juba, cum filius prodigus in paterna domo reci-

pitur, quanta Patris æterni, beatissimæ Virginis (1), ac totius curiæ cœlestis fuere júbila, cum unicus Dei Filius Jesus Christus, mundi Creator et Redemptor, in cœlum empyreum triumphans ingressus est? Magna quidem et maxima exittere; verum ineffabilia, ac mente humana prorsus incomprehensibilia. Ecce quomodo Christus in cœlum intraverit; ecce modum ingressus ejus, qui quidem mirabilis et omni admiratione dignus exitit. Si enim solennes Romanorum triumphos demirati sunt antiqui, quanto omni admiratione, omnique stupore dignior censeri debet Christi in cœlum intrantis triumphus, in quo non creatura, sed Creator, non purus homo, sed Deus homo; non intra urbis parietes, sed intra mœnia cœlestis Jerusalem gloriose recipitur? Postquam Christus in cœlum ascendit, apostoli mirantes et quasi in extasim rapti, sursum aspiciebant; *quid aspiciatis in cœlum?* hodie et nos in cœlum aspiciamus; contemplemur quomodo in illud ingrediatur Christus et admiremur. In cœlum empyreum intrat Christus ablatis januis, o rem mirabilem! intrat Christus sanctis Patribus illum comitantibus: quis non miretur? intrat Christus, jubilante tota cœlesti curia: quid mirabilius? Miremur ergo Christum in cœlum intrantem, *ac etiam in cœlo sedentem.*

III PARS.

Quomodo Christus in cœlo sedeat.

Licet non habeamus testes, qui videant, quomodo Christus in cœlo sedeat, docet tamen S. Scriptura, illum sedere supra

(1) Etiam sanctos adhuc in terris degentes de Christi Ascensione jubilasse merito creditur, in primis autem Beatissima Virgo; quanvis non sine morore ipsorum fuerit exultatio, cum omnes ingemiscentes summo ardore exoptent et expectent dissolvi et esse cum Christo; quod si hujusmodi desiderium sanctos torquebat, quid dicendum de B. Virgine hic exultante a dilectissimo Unigenito?

omnes cœlos, supra omnes angelos et ad dexteram Patris: 1. sedet supra omnes cœlos, qui de cœlis descenderat; 2. sedet super omnes angelos, qui se angelis minorem fecerat; 3. sedet ad dexteram Patris, qui Patris mandatis obtemperaverat.

1. Christus, ut Verbum, ante Incarnationem in cœlis habitabat, ibi regnabat, ibi angelos subditos habebat, ibique beatitudine ineffabili et imperturbata fruëbatur; cum venit plenitudo temporis, propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis, in præsepio natus est, ab hominibus despectus et in cruce mortuus est. O miram Christi humilitatem, quæ hodie congruo præmio compensatur! etenim qui in Incarnatione descendit de cœlis, in die Ascensionis super omnes cœlos ascendit, prout docet D. Paulus: *qui descendit, ipse est et qui ascendit super omnes cœlos* (Ephes. 4, 12). Quædam habetur proportio inter descensum et ascensum Christi: sicut enim a summo cœlo descenderat: *a summo cœlo egressio ejus*; ita et ad summum cœlum et supra omnes cœlos ascendit et iis excelsior elevatur: *excelsior cœlis factus* (Hebr. 7). Propheta regius Christum non supra cœlos, at in cœlo sedere docet: *Dominus in cœlo sedes ejus* (Ps. 10). Non tamen inde inferendum, cum non sedere supra omnes cœlos; sicut ille in domo esse dicitur, qui supra tectum domus manet, sic et in Christus in cœlo sedere dicitur, quia super omnes cœlos ita sistit ut pedum plantis convexam cœli empyrei superficiem attingat: *Christus*, inquit Liranus, *sedet supra extremitatem cœli empyrei quod est excelsius super omnes cœlos* (in Ps. 67). Doctor Angelicus præfata Psalmographi verba explicans ait, quod *sedes Dei dicitur esse in cœlo, non sicut in continente, sed magis sicut in contento* (3 p. q. 75, art. 4), quia sedes Christi est supra omnes cœlos et quasi continet cœlos. Et ideo Tertullianus asserit, Christum, qui ad inferiores terræ partes descenderat, hodie ascendisse non intra cœlos, verum ad superiores colorum partes et supra omnes cœlos: *Filius ascendit in superiora cœlorum, qui et descendit in inferiora terræ* (advers. Prax.). Monet Christus, non primas

ambandas esse sedes: *cum, inquit, invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco* (Luc. 14). Ubi ergo sedendum? *recumbe in novissimo loco, inquit, ut cum venerit, qui te invitavit, dicat tibi: amice, ascende superius*. Christus hic in terris, non in primo, sed in novissimo loco se collocavit; ut enim testatur Isajas, ipse novissimus virorum aestimari voluit: *vidimus eum despectum et novissimum virorum* (Is. 53, 3). Pater aeternus in die Ascensionis Christo dixit: *amice, ascende superius*. Cœpit ille, videntibus apostolis, sursum ascendere et primo quidem gradu in aëris regionem conscendit, et continuo audivit Patrem clamantem: *amice, ascende superius*. Lucidissimam deinde ignis spheram transgressus est; ibique audivit iterum Patrem dicentem: *amice, ascende superius*. Ascendit ipse in Lunæ, Mercurii et aliorum planetarum cœlos; ac iterum Pater ait: *amice, ascende superius, eumque ascendere fecit super omnes cœlos. Qui descendit, ipse est et qui ascendit super omnes cœlos*. Non solum autem sedet super omnes cœlos, qui de cœlis descenderat: *etiam sedet supra omnes angelos, qui se angelis minorem fecerat*.

2. Christus, quoad divinitatem, angelis minore non fuit, nec esse potuit; angelis minor factus est, cum naturam humanam assumpsit, quæ angelica inferior est: Dei Filius, inquit Tertullianus, *est infra angelos diminutus, dum homo fit (de carn. Chr. 14)*. Et hoc sensu dixit Psalmista, Christum ab æterno Patre modicum quid infra angelos fuisse minoratum: *minuisti eum paulo minus ab angelis* (Ps. 8). O magnam Creatoris dignitatem, quod creatura sua se minorem reddere voluerit! jamvero qui modico ab angelis minoravit in Incarnatione, in die Ascensionis super omnes angelos ascendit et constitutus est: *constituens ad dexteram suam in cœlestibus supra omne principatum et potestatem et dominationem* (Ephes. 1, 21). « Licet corpus Christi, inquit D. Thomas (3, p. q. 57, art. 5), considerando conditiones naturæ corporeæ, sit infra spirituales substantias, considerando tamen dignitatem unionis, qua est personaliter Deo conjunctum, excellit dignitatem omnium spi-

ritualium substantiarum. Et ideo secundum prædictæ congruentiæ rationem debetur ei locus altior ultra omnem creaturam, etiam spirituales ». Itaque hodie elevatur et constituitur supra omnes angelos, *ad dexteram suam in cœlestibus, supra omnem principatum et potestatem et dominationem*. Doctorem Seraphicum secutus docet S. Bernardinus (*de Ascens. ser. 2*) « quod hi beati, qui decedunt cum proprio merito, ad aliquem novem ordinum angelorum secundum eorum merita assumentur. Unde sicut sunt novem ordines angelorum, sic erunt novem ordines hominum beatorum. Qui ergo habebunt merita Seraphim, sicut B. Franciscus, in illo ordine collocabuntur et sic de aliis ». Paucis interjectis, subdit Bernardinus, Deiparam Virginem supra omnes hos angelicos choros constitui; Jesu Christi autem thronum supra omnes angelos et homines elevari juxta illa D. Pauli verba: *constituens ad dexteram suam in cœlestibus; supra omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem*: et juxta hæc D. Petri: *profectus in cœlum, subjectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus* (1 Pet. 3). Qui autem in cœlo sedet supra omnes angelos, eo quod se angelis minorem effecit, *sedet quoque ad dexteram Patris, qui Patris mandatis obtemperaverat*.

3. Christus, qui, ut Verbum, per omnia æqualis est Patri, minor illo factus ratione humanitatis assumptæ Patris obtemperavit mandatis: *sicut, inquit, mandatum dedit mihi Pater, sic facio* (Jo. 14). Ita illi obtemperavit, ut factus sit obediens usque ad mortem: *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. O magnam Christi obedientiam. Qui igitur toto vitæ suæ tempore Patri obtemperaverat, in Ascensione ad Patris solium sublimatur, ibique ad ejus dexteram collocatur. *Dominus Jesus, inquit Evangelista Marcus, assumptus est in cœlum et sedet a dexteris Dei* (Marc. 16, 19); atque ut ait D. Paulus, *Christus sedet ad dexteram majestatis in excelsis* (Heb. 1, 3). Quod quidem sensu metaphorico intelligendum est; Deus enim neque dexteram habet, neque sinistram, quia spiritualis est; ideo, inquit S. Petrus Chrysologus, *sic a dexteris sedet Filius, ut Pater non sedeat a sinistris* (ser. 58). Christus

ergo ut homo dicitur a dexteris Patris eterni sedere, non vere, sed metaphorice, ut indicetur illum in præstantiore et honoratiore loco sedere. Sicut inter homines ille dicitur in præcellentiore loco sedere, qui ad regis dexteram sedet, ita et Christus in cœlis ad dexteram sedere dicitur, ut eum ibi in præcellentissimo loco sedere indicetur. Alio modo metaphoricam hanc sessionem explicat sanctus Bernardinus, dicens, « quod per dexteram Dei Patris duo intelliguntur; *primum* est æqualitas majestatis, ad quam Christus sedet secundum Divinitatem: unde (Heb. 8) dicitur: *habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cœlis: secundum* autem, quod per dexteram intelligitur, sunt potiora gloriæ bona, in quibus Christus sedet secundum humanitatem; quia collatum est ei quidquid conferri potuit. Et hoc modo Christus *sedet ad dexteram majestatis in excelsis* (Heb. 1, 3) ». Miremur Christum supra omnes celos, supra omnes angelos et ad dexteram Patris sedentem. Ac itidem cum illo in cœlum ascendere desideremus, ac ardentem ambiamus. *Si recte*, inquit sanctus Augustinus, *si fideliter, si devote Ascensionem Domini celebremus, ascendamus cum illo, ascendamus corde* (ser. 2 de Ascens.), seu desiderio et piis ad cœlum ascendendi affectibus. Ipse, sicut grandis aquila, ad cœlorum sublimia nidum et solium suum posuit; hæc autem aquila nos, quasi pullos suos, ad volandum provocat; ipse nos ad ascendendum in cœlum invitat: quare efficaci desiderio ad cœlum ascendere peroptemus. Hoc desiderio ad cœlum ascendebat divus Paulus: *desiderium habens dissolvi et esse cum Christo* (Ad Philip. 1, 32): eodem et nos ardeamus desiderio: ubi Christus est, ibi nostra fixa sint corda et ad illum toto corde, totisque affectibus ascendere peroptemus. Verum talia nostra sint desideria, ut nos ad omnia penitus eliminanda peccata moveant, quia cum iis nullus ad Christum ascendere valet: *nullum vitium nostrum ascendit cum medico nostro. Et ideo si post medicum desideramus ascendere, debemus vitia et peccata nostra deponere* (S. Aug. ubi sup.); ac præcipue superbiam, avaritiam et luxuriam, quæ in cœlum ascendere nequeunt:

non ascendit superbia, non avaritia, non luxuria (id. ubi sup.). Superbi quorum ingenium est altum sapere, omnibus aliis præminere, super astra cum duce suo Lucifero elevari appetunt: illuc *non ascendit superbia*. Avari, qui sunt dii fortes terræ, intrare in potentias Domini, ac in cœlo, sicut et in terra dominari cuperent: ast in cœlum *non ascendit avaritia*. Luxuriosi tandem, qui in voluptatum suarum cœno se volutare solent, ab hujus sæculi voluptatibus ad paradisi voluptates se transituros sperant: *at non ascendit luxuria*. Hæc omnia, fratres, attente perpendite, hæc animis vestris serio revolvite, hodierna hæc sit meditatio vestra: *cum Christo non ascendit superbia, non avaritia, non luxuria*. Et, si in cœlum non ascendant superbi, estote humiles: si non ascendant avari, estote misericordes: si non ascendant libidinosi, estote mundi corde et corpore. Estote humiles et in cœlum exaltabit vos Deus: *et exaltavit humiles*. Estote misericordes et divinam misericordiam obtinebitis: *beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*. Estote tandem puri et mundi et in cœlo Dominum videbitis: *beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Amen.*

DE SANCTO ANTONIO PADUANO

CONCIO UNICA.

Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundum Prophetas, tertio Doctores (1 Cor. 12, 28).

A prædicatoribus, qui elaborandis sanctorum elogiis incumbunt, vix invenitur medium quod tenere debent, ut nec plus,

nec minus quam par est, eos laudent pro quibus loquuntur. Verum est, inquit Seneca, quod laudatori naturale est per excessum potius, quam per defectum peccare: *natura jubet augere laudanda; nemo non gloriam ultra verum tulit*. Nullus tamen est jam pertimescendi locus, quod sanctum Antonium a Patavio, cujus encomia contexere suscipio, supra merita extollam, cum tot fecerit miracula, tanti effulserit virtutibus, tantisque a Deo ditatus fuerit gratiis, ut vix eas verbis facundus orator attingere valeat. Natus est in Portugalia ex parentibus non minus virtute, quam pietate fulgentibus, a quibus christianae et piæ vitæ prima didicit elementa, quibus illustratus, ac abundantè divinæ gratiæ auxilium perusus, in juvenili et petulanti ætate ad minimi umbram vitii pavit, levissimi criminis nævum declinavit et virtutem ardentissime coluit. Quindecim annos natus, factus canonicus regularis S. Augustini, sub ejus regula religiosissime vixit, donec publico sermone didicet, Bernardum, Accursium et alios quosdam Seraphici Francisci filios apud Marrochium, Mansitanie urbem martyres occubuisse. Tunc enim martyrii et perfectioris vitæ desiderio accensus, religionem illam, quæ in ipsis constitutionis suæ primordiis martyres pepererat, æstimavit, amavit et ambiit. Itaque a S. Augustini instituto desciscens, Franciscanæ religioni nomen dedit, in qua ita floruit, ut Apostolorum, Prophetarum ac Doctorum merita et gloriam quodammodo assecutus sit, ut hodie nobis probandum subest. *Ave*.

Gratias suas Deus, suosque favores hominibus ita distribuere solet, ut aliquos ad unam et alios ad alteram dignitatem evehat: omnibus enim notum est, quod aliquos ad apostolatam vocet, ut beatos Petrum et Paulum: *quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum apostolos*; quod alios prophetiæ dono illustret, ut Isajam et Jeremiam: *secundo prophetas*; et alios Doctorum titulo insigniri velit: *tertio Doctores*. Unde patet, quod secundum communem et usitatum divinæ providentiæ ordinem, *divisiones gratiarum sunt* (1 Cor. 12), adeo ut non uni omnes, ast uni unam et alteri alteram Deus largiri soleat. Quæ autem in aliis dispersa habentur, in uno Antonio Deus

collegit et conjunxit; non enim eum solum ad apostolica munia vocavit, nec eum tantum vel Doctorem, vel Prophetam esse voluit; Antonius fuit simul Apostolus, Doctor et Propheta (1). Fuit 1. *Apostolus* cum Apostolis; 2. *Doctor* cum Doctoribus; 3. *Propheta* cum Prophetis.

I PARS.

Sanctus Antonius fuit Apostolus cum Apostolis.

Ut suæ Christus Ecclesiæ fundamenta poneret, atque eam dilataret, duodecim ministros elegit, quos *Apostolos* vocavit, eosque in universum terrarum orbem misit: *illi profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante et sermone confirmante sequentibus signis* (Marc. 16). Iis duodecim, quodam elapso tempore, adjuncti fuere Mathias et Paulus, qui apostolatus gratiam acceperunt: *accepimus gratiam et apostolatam* (Rom. 1). Et interdum, diversis temporibus, viros aliquos ad apostolica munia obeunda vocavit Christus, qui vere Apostoli appellari possunt; inter quos jure recensendus sanctus Antonius, qui in vocatione, in prædicatione, in miraculorum operatione, in populorum conversione, ac in aliis multis vir apostolicus et vere Apostolus extitit. Apostolos vocavit et misit Christus; eos vocavit: *venite post me* (Matth. 4); et eos misit: *ite, prædicate Evangelium omni creaturæ* (Marc. 16). Per hanc vocationem et hanc missionem characterem Apostolatus insigniti fuere Apostoli; unde eos sagittas electas vocat propheta: *sicut sagittæ in manu potentis, ita filii excussorum*

(1) Lato sensu hæc sunt intelligenda; prout de pluribus sanctis, qui majores pro Ecclesia exantlarunt labores, asseri potest quodammodo Apostolorum, Prophetarum, Doctorumque virtutes et merita fuisse æmulatos, qui tamen propriè ad horum sanctorum ordines pertingant. Quoad autem hujusmodi laudis et comparationes vide notam appositam Concioni de S. Francisco a Paula, p. 126.

(Ps. 126). Sicut enim sagittarius ad se funem trahit, ut arcum suum tendat et deinde sagittam mittit et vibrat, ita Christus Apostolos ad se traxit per vocationem; et deinde quasi sagittas illos vibravit per missionem. Quod autem respectu primorum Apostolorum fecit Christus, hoc et egit respectu Antonii; hunc enim ad vitam apostolicam vocavit et hunc ab apostolica munia obeunda misit. Vocavit Antonium Christus, cum eum ad apostolicum Francisci institutum allexit; eum vocavit voce interna illi inspirante, ut apostolico fungeretur munere; eum etiam vocavit per Superiores ejus, modo quodam mirabili; cum enim quadam die ad fratres concio esset habenda, Superior, instigante Spiritu Dei, Antonio, de cujus eruditione nihil comperti habebat, et quem de sacris Scripturis nil scire putabat, præcepit, ut pulpitum conscenderet, ibique diceret quidquid spiritus Dei suggereret; cui obtemperans humilis Antonius, tanto verborum splendore, tantaque mysticarum sententiarum altitudine usus est, ut omnes novum hunc concionatorem audientes, attoniti et mirantes, illum non ad solitariam, verum ad apostolicam vitam vocatum censuerint. Quapropter agnita ejus vocatione, missus est, non in universum mundum, sed ad multos multarum nationum populos et ubique prædicavit *sequentibus signis*. Unde dicere potuit se a Deo missum esse, ut sagittam electam *posuit me sicut sagittam electam* (Is. 49). Imperavit Apostolis Christus, ut Evangelium omni creaturæ prædicarent: *prædicite Evangelium omni creaturæ*; omni autem creaturæ prædicarunt, cum homini prædicarunt, quia omnis creaturæ nomine intelligitur homo, qui aliquid de omni creatura participat; habet enim esse cum creaturis inanimatis, vivere cum sensitivis et ratiocinari cum angelis. S. Antonius prædicavit omni creaturæ modo quodam specialiore; nam cum omnis creatura sit rationalis, vel irrationalis, ipse prædicavit nonnunquam creaturis non rationalibus; cum enim quidam hæretici conciones ejus contemnerent, piscibus copiose confluentibus, capita super undas erigentibus et auditum mirum in modum præbentibus, ad confusionem hæreticorum concionatur. Et prædicavit etiam creaturis rationalibus, seu hominibus; tum in Gallia, tum in Italia; tum

catholicis, tum hæreticis, tanto cum applausu, ut undique illum audituri confluerent populi; quos cum præ nimia multitudine capere non possent Ecclesiæ, in mediis campis prædicare cogebatur. Ibi aliquando in unica concione triginta auditorum millia habuit; ejusque conciones et verba pluribus miraculis Deus confirmavit. Apostoli, quos ad mundi conversionem Christus misit, ex seipsis infirmi erant et ignari: *infirmi mundi elegit Deus, ut confundat fortia* (1 Cor. 1); ut ergo eos commendaret, eorumque verbis ac eorum ministerio auctoritatem tribueret, dedit eis potestatem miracula operandi, quibus indurata ac ferina multorum corda mollierunt, innumerosque populos ad credendum et ad pie vivendum allexerunt; unde miracula quæ fecerunt Apostoli, vocant sancti Patres argumenta missionis eorum, Evangelii sigilla et efficacia zeli eorum instrumenta. His autem argumentis, his sigillis et hæc potestate operandi miracula potiti sunt omnes viri apostolici et præcipue S. Antonius, cujus missionem crebris Deus confirmavit miraculis et qui quod prædicavit, prodigiis et miraculis multis probavit. Hac parte portentosus vir extitit, qui miracula, in aëre, in mari, in terra et in inferno operatus est: *in aëre*, quia aër ejus obtemperavit imperio, cum crebrescentem pluviam ita ab auditorum suorum cœtu averit, ut nec unica aquæ gutta eos sub diostantes attingeret: *in mari*, quia exortas tempestates pluries sedavit: *in inferno*, quia demones ab obsessis corporibus sæpe expulit et ad infernum ablegavit: *in terra*, ubi cæcos, surdos, paralyticos, omnisque generis infirmos sanavit, mortuos aliquos resuscitavit et alia multa miracula fecit, quorum aliqua ad confirmationem doctrinæ et veritatis, quam prædicabat, plurimum inservierunt. Et ut ex multis pauca dicam, in ejus legenda habetur, quod dum prædicaret, auditus est ab aliquibus ab eo longissime distantibus, ita quod sine miraculo ab iis audiri non posset. Aliquando simul et semel in duobus locis dissitis, in cathedra scilicet et in choro visus est. Quidam hæreticus, ut probaret, an hæc Evangelii verba: *si mortiferum quid biberint, non eis nocbit* (Mar. 16) in eo vera essent, ei venenatum cibum apposuit, qui nullo modo ei nocuit. Alii hæ-

retici bufonem horribilem mense apposuerunt dicentes S. Antonio illa verba Apostoli: *omne quod vobis apponitur, manducate* (1 Cor. 10, 27); ille autem elevatis oculis in cælum et signo crucis facto, bufonem in optimum caprum convertit, quem assidentes una comederunt et ad veram fidem conversi sunt. Dum Romæ predicaret, a peregrinis variarum nationum et linguarum auditus est, ac si speciali cunjsque lingua locutus fuisset. Taceo miraculum, quod ad confirmationem realitatis corporis Christi in Eucharistia fecit Tolosæ, cum mulus coram augustissimo Sacramento popitem flexit. Et ne longius quam par est, mea protendatur oratio, innumera alia mitto miracula; ex allatis enim plus quam sufficienter patet, Antonium, non secus ac D. Paulum, habuisse sui Apostolatus signa: *signa apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientia, in signis et prodigiis et virtutibus* (1 Cor. 12). Magnum quidem Apostolatus S. Antonii signum extitere prodigia et miracula, quæ operatus est. Aliud adhuc sui apostolatus signum habuit, nempe uberem fructum prædicationum suarum, seu innumeras animarum conversiones, quæ prædicationibus ejus peractæ sunt. Verum quidem multarum conversionem animarum non essentialiter et necessario apostolatus labores consequi, cum ex Apostolis quidam paucos ad Christi fidem converterint, nec ideo Apostolorum nomen et meritum perdiderint. Cum tamen qui Evangelio laborant, labores suos efficaces esse vident, eos qui prædicationibus suis ad Christum convertuntur, cum ingenti gaudio, veluti apostolatus sui signa inspicunt. Unde D. Paulus, quos ad fidem vocaverat, gaudium suum et coronam suam appellat: *gaudium meum et corona mea* (ad Phil. 4); eosque Apostolatus sui signa nuncupat: *signaculum apostolatus mei vos estis in Domino* (1 Cor. 9). Hoc autem signaculo notatus et hoc caractere insignitus fuit S. Antonius, cunjs labores Christo et Ecclesiæ utilissimi evasore; ipse enim paucissimo tempore Galliam et Italiam peragravit, et ubique uberes prædicationum suarum fructus retulit. O quot ille odia inexpiable et implacabiles inimicitias ad pacem et concordiam revocavit! quot diuturna captivitate miseros libertati restituit!

quot illæ res per usuras et nefarium vim aliis ereptas, restituendas curavit! reddebantur pignora; remittebantur debita; compecebantur scorta a flagitioso concubitu; fures et prædones retrahebantur a contractatione rei alienæ; et ut paucis multa complectar, heretici multi, plures schismatici et innumeri alii peccatores variis in locis prædicationibus S. Antonii, ad valedicendum peccatis et ad Deo pie inserviendum adducti sunt. Et, quod mirum est, ita concionibus ejus movebantur, ac ad compunctionem alliciebantur auditores, ut ipso in Italia concionante, visæ sint urbium plateæ penitentibus referatæ, qui palam flagellis corpora sua cruentarent: atque ea laudabilis consuetudo a tanto auctore profecta, deinceps suis est aucta incrementis, adeo ut in omnibus Italiæ locis accuratissime hodieque servetur. Ex quo patet, non solum magnos, etiam perennes, et quasi perpetuos haberi fructus apostolatus S. Antonii. O magnum Apostolum, qui adhuc a summo cælo apostolatus munere fungi videtur; eum enim audire videor, cuique nostrum cum D. Paulo clamantem: *œmulamini prophetare* (1 Cor. 4): omnes optat characteris et ministerii sui esse participes. Non vult quidem, quod omnes publice prædicent et quod quisque varia lustret regna, ut ibi evangelicam doctrinam disseminet; tantum vult unumquemque sui ipsius, ac etiam proximi aliquo modo Apostolum fieri: *œmulamini prophetare*. O peccator, qui tot annis in peccatis obdormisti, esto tuus Apostolus; tibi ipsi prædica et teipsum ad exurgendum a peccato excita: *exurge qui dormis*. O avaro, qui usuris et fraudibus aliena rapuisti; o luxuriose, qui fedis concupiscentiis carnem tuam toties conspurcasti; o homo peccator, qui toties contra Deum tuum peccasti, dic tibi ipsi et intus tuo; cur contra Altissimum insurrexisti? cur contra Deum toties peccasti? occur, o miser, in iniquitate tua adhuc immoraris? exurgere festina a peccato tuo: *exurge qui dormis*. Interroga teipsum, dic tibi ipsi: *redde rationem villicationis tuæ*; et quasi a Deo missus sis ad tibi prædicandum, prædices et suasdeas tibi ipsi, si possis, luxuriæ, avaritiæ, ac omnium peccatorum fugam; prædica etiam tibi ipsi humilitatis, patientiæ et

aliarum virtutum amorem; esto Apostolus tuus. Age vero ut etiam Apostolus respectu proximi fias; non enim solis concionatoribus, sed unicuique mandavit Deus de proximo suo et præcipue magistratibus, pastoribus et parentibus, quibus incumbit subditorum suorum cura; eos monere et corripere debent, eos a peccati via avocare et ad virtutis semitam dirigere tenentur; exemplis et verbis evangelizare, atque ita pro subditis Apostolos quodammodo fieri. Estote ergo Apostoli cum S. Antonio, qui fuit Apostolus cum Apostolis, *ac etiam Doctor cum Doctoribus.*

II PARS.

S. Antonius fuit Doctor cum Doctoribus.

Sanctus Antonius, qui latere ambebat, plerumque loca solitaria petebat, et cum inter Fratres versabatur, villoribus et abjectoribus quibusque officiis incumbere consueverat; propterea ignarus et idiota a cunctis censebatur, donec modo quodam mirabili manifestata eius scientia, a Seraphico Patre in sacra theologiae lectorem delectus, primus fuisse creditur, qui in Ordine Minorum theologiā docuit. Non immorabor in explicando quanta ejus in theologia speculativa fuerit peritia; nec dicam cum S. Bonaventura, Antonium habuisse scientiam angelorum, patriarcharum, martyrum et confessorum; tamen ut scientiæ illius characterem inquiram, eum Doctorem eximium fuisse auspicabor ex hoc quod scripturarum, mysteriorum fidei et morum scientiam in gradu perfectissimo possederit. Utilissimum est sacre Scripture studium; ut enim ait S. Antoninus, hic discunt femine pudicitiam, populi inveniunt pietatem, viduæ judicem, pauperes protectorem, advenæ custodem. Hic inveniunt reges quod audiant, judices quod timeant. Hæc tristem consolatur, lætum temperat, iratum mitigat, pauperem recreat, divitem, ut se cognoscat, increpat. Omnibus se suscipientibus apta medicamenta tribuit, nec peccatorem despicit, sed

per pœnitentiā remediū ei ingerit (*Sum. th.* 4. 11. 3). Non solum utilis, verum et sublimis est sacre Scripture scientia, quæ, ut ait D. Augustinus, est *scientia scientiarum, ac omnium sapientiarum et doctrinarum domina* (ser. 38 *ad frat. in Erem.*). S. autem Antonius, quamvis nesciri et pro nihilo reputari ambiret, utilem hanc et sublimem S. Scripture scientiam perfecte callebat; divinum enim hunc librum, quem Biblia sacra vocamus, continue volebat; volumen illud ab ore et manibus ejus non recedebat; illud meditabatur die ac nocte, ac ita in Ss. Scripturis doctus evasit, ut a summis Pontificibus vocatus sit *arca testamenti et armarium scripturarum* (Greg. IX in *Bulla canoniz.*). Nec immerito illi tributum fuit a Pontifice, ut *arca testamenti* diceretur; ita enim utriusque testamenti paginas memoriæ plane affixas habebat, ut instar Esdræ potuerit, si sic res postulasset, omnes Scripturas divinas in integrum de sua memoria, etiam codicibus omnibus prorsus abolitis, restituere. Testantur hoc, qui ejus quotidiani convicti et familiari consuetudine diu usi fuere. Nec ei defuisset facultas, si res poposcisset, omnia scripta divina luculenter et multiplici ratione exponendi interpretandique. O virum in sacra Scriptura vere doctissimum! Cujus rei nulli dubium, qui libros ab ipso compositos pervolutabit: tot enim Antonius in scriptis suis sacre Scripture enodat difficultates, tot abstrusa explicat mysteria, totque varios et novos sacre illius Doctrinæ sensus profert, ut extraordinariam, præcellentem ac mirabilem sacre Scripture scientiam ipsum habuisse fatendum sit. *Simulque habuit etiam scientiam mysteriorum fidei.* Doctor Catholicus fidei veritates et mysteria in primis callere debet, ut fideles instruere et hæreticos impugnare valeat: *ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere* (*ad Tit.* 1, 9). Hæretici seductores sunt et fallaces, qui de fidei mysteriis disputant, non ut scient, sed ut decipiant: *dolosa est doctrina hæreticorum, sub nomine Dei blasphema, sub pretextu religionis impia, sub veritatis specie fallax* (S. Hilar. in ps. 138): illi autem fallace et captiosa sua scientia Ecclesiam indesinenter lacessunt: *hæresis*, inquit Tertullianus, *Ecclesiam*

*laccessit (de præsc. 4); ideo Doctorum Ecclesiæ munus est, non solum fidei mysteria explicare, verum et fidem catholicam tueri, ac hæreticos qui eam impugnant, debellare; Doctor, inquit Augustinus, debet esse defensor fidei et debellator erroris (ep. ad Dul. cit. q. 4). Hoc autem Doctoris officium præclare adimplevit Antonius, qui hæreticos non solum privatis scriptis insectatus est, verum et pluries palam contra eos disputavit, eorumque errores ita rationibus, auctoritatibus, miraculis ac virtutum suarum exemplis confutavit, ut a Gregorio nono Summo Pontifice vocatus sit, *malleus hæreticorum*. Omnes peccatores ad Deum convertere conabatur Antonius, at præcipuum ejus semper studium, et conatus erat perpetuus, ut perniciosissimas *vulpeculas, quæ demoluntur vineam Domini Sabaoth*, nempe hæreticos pestilentes et falsas eorum doctrinas pro viribus oppugnaret, funditus destrueret, ac radicibus extirparet. Adeo instructus certabat efficacibus divinæ Scripturæ sententiis et solidis ac perspicuis rationibus, ut qui nefanda hæresis peste scaterent, coram illo consistere, aut os aperire non auderent; ita ut ad illum quoque pertinere videretur, quod Dominus promisit discipulis suis: *ego dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri* (Luc. 21, 15). Detegebat mirum in modum hæreticorum fraudes et versutias, eorum conatus retardabat, nec facile quemquam ea tempestate uspiam invenire licuisset, qui tam acriter et perpetuo illos insectaretur, tamque continuam persecutionis procellam illis excitaret. Unde factum est, ut passim ab omnibus *indefessus hæreticorum malleus* diceretur. Fuit ergo S. Antonius Doctor egregius, qui mysteriorum fidei scientiam perfectissimam habuit. Item fuit Doctor optimus, qui scientiam morum perfectissime calluit. Doctrina moralis est omnium utilissima et sacratissima, quia non in curiosis perscrutandis inamoratur, verum docet declinare a malo et facere bonum: *sacratissimam*, inquit S. Hilarius, *doctrinam habet, qui docet, quod sapit; qui instruit, quod sentit; qui docet non solum cognoscere verum, sed apprehendere bonum et amare justum* (l. 4 in cap. 3 *coelest. Hie-**

rarc.) Sanctus Antonius, qui in theologia speculativa et aliis scientiis doctissimus fuit, moralem theologiam in primis calluit; de eo enim asserit Abbas Vercellensis, *quod mysticam theologiam ferventer desideravit et abundanter habuit*. Quod patet ex ejus scriptis, in quibus omnia ad sensum moralem ac mysticum trahit, mirabilesque passim profert sententias, quarum aliquas hic adducere abs re non erit. De invidis, qui aliorum felicitate torquentur, dicere solebat: *quod magnam pœnam faceret Deus invidio, si ipsam poneret in gloria Paradisi, quia ibi totaliter excecaretur a gloria proximi et a luce beatitudinis ipsorum* (Ser. Dom. Pass.). De fructu, qui excipiendis poenitentium confessionibus reportatur, agebat: *quod prædicare est seminare, sed confessione audire est fructum metere; stultus est ergo qui seminal et fructum colligere non curat* (Serm. 4 de Apost.). Hæc verba regi Prophætæ: *in veritate tua humiliasti me* (Ps. 118), in sensu morali explicat de Christo, ad ejus humilitatem sectandam omnes hortatur, dicens: *in veritate, id est, in Filio tuo humiliato, egeno, peregrino humiliasti me; egeno in præsepio pecoris, peregrino in patibulo Crucis, humiliato in utero Virginis. Nihil sic humiliat superbum peccatorem, sicut humilitas humanitatis Christi*. Omnia ejus scripta similibus referta habentur moralitatibus, quas inter prædicandum promere solebat, quibus ad contritionem, ad fletum, ad gemitum, ad peccatorum confessionem et ad perfectam conversionem innumeris peccatores adducebat. Quapropter merito Doctor Seraphicus S. Antonii linguam benedictam vocavit: *o lingua benedicta*; benedicta enim fuit ejus lingua, quia Deum benedixit, benedicta etiam fuit ob eminentem doctrinam tum scripturarum, tum mysteriorum fidei, tum moralitatum, quam locuta est. O utinam Doctorum omnium, ac etiam omnium hominum lingua huic assimilaretur! E contra heu! multi ad malum et non ad bonum suis utuntur linguis. Multi linguis suis meditantur, non sacram scripturam, sed injustitiam: *tota die injustitiam cogitavit lingua tua* (Psal. 53). Multi accunt linguas suas, non ad feriendum hæreticos, imo vero ad tollendam fratrum suorum famam et ad denigrandos viros quosque

sanctissimos: *acuerunt linguas suas sicut serpentis* (Ps. 139). Multi tandem utuntur lingua non ad suos et aliorum mores recte formandos, verum ad suscitandas lites, ad miscendas rixas et ad omnia perturbanda: *lingua tertia multos commovit et dispersit illos de gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit et domos magnatorum effodit* (Eccli. 28). O maledictæ linguæ, a quibus universa oritur iniquitas; *lingua ignis est, uniderstas iniquitatis!* (Jac. 4). O linguæ maledictæ, quibus ad iram Deus provocatur et quibus innumeri ad interitum et ad damnationem adducuntur: *multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi interierunt per linguam suam* (Eccli. 28). Itaque unusquisque linguam suam coercere et refranare conetur; dicat unusquisque cum Propheta: *custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea* (Psal. 38). Custodite linguas vestras ab omni malo et eas ad benedicendum Deum, ac etiam ad verba scientiæ et salutis proferenda insumite instar S. Antonii, qui fuit Doctor cum Doctoribus, et *Propheta cum Prophetis*.

III PARS.

S. Antonius fuit Propheta cum Prophetis.

Sicut sancti Joannis Baptistæ sanctitatem eximiam et celebratissimam vocat sanctus Petrus Chrysologus: *Joannes orbi notus, fama virtutis cognitus, celebratissimus sanctitate* (ser. 1, 7), ita et Antonius fuit *celebratissimus sanctitate*: dum enim viveret, innumera quæ operabatur miracula, crebra hominum peccatorum conversiones quæ ejus ministerio fiebant, ejus comitas in conversatione, fervor illius in predicatione, humilitas in incensu, patientia in adversis, zelus gloriæ Dei, aliæque multa sanctitatis signa quæ præferbat, eum ita commendabant, ac mirabilem officiebant, ut uno omnium ore vir sanctissimus diceretur. Ejus autem sanctitas clarior effulgebat spiritu prophetico, quo illustratus abtrusa multa, sive præsentia,

sive futura patefecit. Ex quibus, ut aliqua dicam, me legisse memini, quod cum in usurarii cujusdam exequiis vir sanctus concionaretur, auditoribus dixit, defuncti cor inter nummos in arca ejus degere: nonnulli ex defuncti amicis et parentibus arcam adierunt, in qua ejus recondebantur nummi, in quorum medio cor ejus adhuc calidum invenerunt. Alia vice cum etiam populo predicaret vir sanctus, dæmon cursoris speciem præferens, ad nobilem quandam dominam, quæ concioni aderat, cum literis venit, atque filium ejus ab hostibus captum et interfectum; spiritu autem prophetico satanæ versutias agnoscens Antonius coram omnibus dixit: nil timeas, domina: filius tuus et vivit et recte valet: cursor autem iste, diabolus est: ad quas voces imaginarius ille cursor evanuit. Cum esset Patavii in Italia, spiritu prophetico novit quæ fiebant Ulyssiponæ in Lusitania, ubi parens ejus homicidium aliquod perpetrasset injuste accusabatur. Eodem spiritu illustratus Antonius mulieri cuidam prægnanti, filium, quem in utero portabat, Fratrem Minorum futurum prædixit. Cum esset Guardianus Podiensis seu Anciencensis in Gallia, quoties præteriret notarius quidam carni et mundo totaliter addictus, coram illo genu flectebat vir sanctus; ille autem existimans hoc in sui irrisorem fieri, exacerbatus, ab Antonio petiit, cur coram ipso poplitem flecteret? Cui Antonius, hoc facio, quia revelavit mihi Deus præclarum te martyrem fore, cujus prophetiæ veritatem probavit eventus. Cum enim hic notarius simul cum Podiensi Episcopo Jerosolymam profectus esset, pro Christi fide decertans, a Saracenis occisus est. Mortem suam prævidit et alia multa prænuñciavit vir sanctus. Unde si Propheta a D. Augustino vocentur ora, per quæ Deus loquitur, *prophetarum ora Dei sunt os* (Hom. 2 de verb. Isa.). Antonius vere os fuit, quo Deus innumera prædixit. Nec mirum si spiritu prophetico polluerit Antonius, cum pluries ulnis suis suscipere meruerit puerum Jesum, cui patent omnia, et a quo tu Doctore, futurorum notitiam percipere meruit. O virum mirabilem, qui prophetico spiritu plenus fuit! quod autem mirabilius est, hic spiritus in eo, etiam post mortem, perseveravit; nam ipsa ejus ossa jam mortua prophetaverunt.

De ossibus Joseph habetur in S. Scriptura, quod ipso mortuo prophetaverint: *ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetaverunt* (Eccli. 48). De Elisæi etiam cadavere dicitur, quod prophetaverit: *mortuum prophetavit corpus ejus*. Prophetaverunt Josephi ossa et Elisæi cadaver, non futura prædicendo, sed miracula operando; prophetare enim idem sonat hic, ac miracula facere. Et hoc modo Antonii jam mortui ossa prophetaverunt; corpus ejus magnus extitit Propheta, qui miracula multa patravit: ad contactum enim sepulcri ejus cæci visum, surdi auditum et claudi facultatem incedendi receperunt: ibi mutorum linguæ solutæ, curvi erecti, contracti consolidati, membra mortua vivificata et mortui ad vitam revocati; unde si in laudem B. Cypriani dixerit S. Gregorius Nazianzenus, ossa ejus esse *publicum orbis bonum*; de ossibus et reliquiis sancti Antonii jure dicendum, quod fuerint *publicum orbis bonum*, quia mortuum ejus corpus prophetavit, et innumera miracula multorum gratia est operatus; et adhuc in toto orbe prophetat Antonius, non solum quia miracula operatur, etiam quia ipsum invocantibus, ubi sint res perditæ manifestat; ut enim ait egregius concionator Gulielmus Pepin (ser. de S. Ant.), habet S. Antonius privilegium a Domino circa res perditas, quæ sæpe suis meritis recuperantur. Et hoc idem ego ipse frequenter expertus sum, ita ut merito de eo dicere possim, quod devotus Bernardus dicit in laudem Dei Genitricis Mariæ; sileat tuas laudes, o beate Antoni, qui te devote invocatum in necessitatibus suis sibi meminert defuisse. Varie pingi solet sanctus Antonius; aliquando sinistra librum tenens, quia, ut diximus, fuit *arca testamenti et sacrarum Scripturarum*. Sæpe super librum pingitur puer, ut ostendatur, virum sanctum visum esse nocte quadam puerum Jesum amplectentem et osculantem. In castitatis et pereximie puritatis testimonium alii eum lilia dextera gestantem delineant. Alii super librum piscem adpingunt; cujus rei ratio est, quod quidam mercator auro plenam crumenam a pisce deglutitam sancti intercessione capto pisce invenerit. De ipso etiam legitur, quod cum apud Montem Pessulanum sacram profiteretur theologiam, juvenis quidam in sodalium admensus,

paulo post ad sæculum rediens fugitive recessit, surripiens Psalterium egregia glossa illustratum, quo utebatur vir sanctus in expositione psalmorum ad Fratres. Ut ei constitit de furto, in oratione petiit a Domino restitui sibi librum hunc valde necessarium. Exaudita sunt preces illius; nam occurrens demon fugitivo in quodam ponte, elevata magna securi, minatus est ei mortem, nisi rediret et redderet quæ abstulit furto. Exhorruit ad tetrum et terribile spectaculum, quare cum humilitate rediens, Psalterium viro sancto et seipsum reddidit sodalium (Wading. an 1231). Ex quibus patet, quod dum adhuc viveret sanctus Antonius, res perditæ eo intercedente inveniabantur, et ab ejus mortis tempore invocatur a fidelibus pro recuperandis rebus perditis, quæ frequenter ejus intercessione reperiuntur; *habet S. Antonius privilegium a Domino circa res perditas, quæ sæpe suis meritis recuperantur*. Quare pro inveniendis rebus perditis ad Antonium advolate, Antonium invocate. Multi, ut perditas reperiant, ad divinos accurrunt, eosque rogant ut divinent, quis eas abstulerit, ubi sint, et quomodo recuperari possint. Hos divinos consulere Deus prohibet, dicens: *nolite audire prophetas vestros, et divinos, et somniores* (Jer. 17). His prophetis divinisque despectis, sed sanctum Antonium invocate; hic est Propheta et divinus ad quem confugere debetis, ut perditas res inveniatis, et præcipe si gratiam Dei per peccatum mortale amiseritis. Maria vocatur *inventrix gratiæ* (S. Bern. ser. de Assumpt.); sanctus Antonius merito etiam gratiæ inventor dicitur; innumeri enim peccatores eam per ejus merita et ejus auxilium invenerunt; si pie eum invocaveritis, gratiam in hoc mundo et gloriam in futuro invenietis. Amen.

DE SANCTO JOANNE BAPTISTA

CONCIO PRIMA.

Quis putas, Puer iste erit? (Luc. 1).

Sancti Joannis Baptistæ nativitas tot fuit referta prodigiis, ut quotquot tam portentosum inspicerent puerum, quasi admiratione stupefacti, de mirabilibus quæ in eo illucescebant colloquentes, dicerent invicem: *Quis putas, Puer iste erit?* Seraphim sublimibus descenderat sedibus, ut futuram ejus prænnunciaret nativitatem; a Christo in ventre matris fuerat sanctificatus; mulier sterilis et ætate provecata eum peperat, et pater ejus Zacharias ipsius meritis loquelæ usum et prophetiæ donum impetrarat: tot ergo quæ in hoc præcursore recens nato micabant prodigia, ita suspensos spectantium tenebant animos, ut quid de tam mirabili sentiendum esset puero ignorantes, sese mutuo interrogarent, dicentes: *quis putas, Puer iste erit?* Quod hi tunc tam solcite inquirebant, explicare mei modo est instituti; et quis fuerit S. Joannes Baptista, sive in nativitate, sive in toto vitæ suæ decursu exponere jam munus instat. Unde quemlibet ex hic stantibus, audire videor a me inquirentem, quis et qualis fuerit sanctissimus hic Christi Domini præcursor: *quis putas?* Ad tam arduam enodandam quæstionem, consulenda forent deserta, in quibus austeram peregit penitentiam; fluvius Jordanis, in quo Christum baptizavit; regum palatia, in quibus libere virtutem prædicavit, et carceres, in quibus gloriosum subiit martyrium. Aut, ut congruentius loquar, ad investigandum quis fuerit sanctus Joannes Baptista, audiendi essent Prophetæ, Evangelistæ, Angeli et Christus, qui omnes in ejus elogia proruperunt, et illius se encomiastæ exhibuerunt. Hi sunt, a quorum dictis et sententiis hujus panegyrici materia elicere pertentabo. *Acc.*

Sanctus Joannes Baptista illustribus multis in sacra Scriptura insignitur titulis; notandum vero, quod in ea modo quodam speciali vocetur propheta, penitens et magnus. Fuit propheta: *tu puer, Propheta Altissimi vocaberis* (Luc. 1). Fuit penitens: *venit Joannes, neque manducans, neque bibens*. Fuit magnus: *non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista* (Matt. 11). Sanctus Joannes Baptista *per Dei gratiam*, qua replebatur, factus est propheta maximus; *per Dei amorem*, quo ardebat, factus est penitens austerus; et *per ingentia merita*, quibus alluebat, fuit homo magnus et omnium hominum maximus: *non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista*. Quod S. Joannes fuerit Propheta, hoc habet commune cum Isaja, Jeremia et aliis Prophetis; quod fuerit penitens, hoc habet commune cum sanctis Paulo, Augustino, Magdalena et aliis penitentibus; quod fuerit magnus, hoc habet commune cum Pompejo, Alexandro et aliis multis viris illustribus. Itaque, ut quid speciale ad sanctissimi hujus Præcursoris gloriam proferam, dico, eum fuisse quidem prophetam, penitentem et magnum; atvero fuit 1. *propheta sine voce*; 2. *penitens sine crimine*; 3. *magnus sine vanitate*. Ex tria puncta, quibus constabit, quis fuerit S. Joannes: *quis putas, puer iste erit?*

I PARS.

S. Joannes fuit propheta sine voce.

Si, ut ait Seneca, *magnificum est a laudato, laudeque digno laudari* (ep. 102), maxima certe fuit gloria S. Joannis, qui non solum a Prophetis et Evangelistis, etiam ab ipso mundi Redemptore multis præconiis exaltatus est. Eum coram turbis laudavit Christus a constantia, dicens, Joannem non esse similem arundini, quæ vento hinc illic agitur: *quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatum?* (Matt. 11). Eum laudavit a penitentia, dicens, Joannem non esse virum